

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.—
četrt leta 2.50 "
posamezna številka po 20 h.Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
" " dvakrat . . . 12 "
" " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznaniła sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Za skupno delo!

Vodstvo Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva je poslalo vodstvom Slovenske Šolske Matice, Društva slovenskih profesorjev, Društva slovenskih učitelje in Slomškove Zveze ta-le dopis:

Cenjeno vodstvo!

Sedanja vojna, ki do temeljev pretresa ves kulturni svet, ga gotovo preobrazi tudi v prosvetnem oziru. Dolžnost nas, ki nam je pouk in vzgoja slovenskega naroda prva in najsvetejša dolžnost, mora biti, da se pripravimo za tisti čas, ko nam bo na razvalinah in grobovih, iz tisočerih ran in smrti graditi novo življenje in lepšo bodočnost ljubljene domovine! Slovenski učitelji in slovenske učiteljice moramo storiti od svoje strani vse, kar je v naših močeh, da ne ostanemo preogromne žrtve, ki jih je zahtevala od našega naroda in jih še zahteva sedanja vojna, brez koristi za bodočnost naroda in domovine!

Treba je skupnega dela vsega slovenskega učiteljstva: ljudskošolskega, meščanskošolskega in srednješolskega!

Ob misli na domovino in slovensko mladino morajo stopiti vsi drugi oziri v ozadje! — Slovensko učiteljstvo imenujejo pionirje prosvete. S skupnim delom za kulturno bodočnost svojega naroda si hočemo tudi sedaj prislužiti to častno in časteče ime!

Mi smo kulturni delavci; a smoter kulture je poleg drugega tudi zbližanje ljudi, ki so ločeni tako ali drugače. Če gojimo kulturo vsi, ali se ne moremo združiti v vprašanih in nalogah, ki jih stavlja kultura kot pogoje razvoja duševnih sil ter moralnega napredka našega naroda, ki si — duševno jak in kreposten — ustvari sam materialno blaginjo? Velik čas je sedaj, še večji se poraja iz sedanjosti; naj niti eden niti drugi ne zaloti majhnih in nepripravljenih ljudi!

Če more — mora! . . . Saj edinec sam
plesoč je v vetru list nagnit, usahnjen;
k svobodi pa si smelo pot ravnal,
od sile skupnosti močan, predahnen!

Prvi ukaz je ukaz domovine! — Brezpogojno slušajoč temu povelju, ponuja podpisano vodstvo prijateljsko svojo roko k skupnemu delu preko vseh predsodkov in nasprotstev vsem, ki so dobre volje! Vse organizirano slovensko učiteljstvo, ljudskošolsko, meščanskošolsko in srednješolsko, naj se zgrne v mogočno vojsko kulturnih bojevnikov, ki hočejo nesebično z vsemi silami na temelju svojih bogatih izkušenj in modernih pridobitev vzgojeslovja in znanosti zgraditi svojemu narodu ponosno stavbo duševnih sil, kreposti in prosvete ter zagotoviti sebi in znanemcem lepše moralno in materialno stališče! Iz vrst slovenskega učiteljstva vseh kategorij poveljuječe odmeva prvi klic k združenju in zedinjenju Slovenije v okvirju naše države.

V ta namen ustanovimo „Narodni kulturni svet vseslovenskega združenega učiteljstva“!

Formalno predlagamo:

1. Cenjeno društvo naj se predvsem načelno izjavi, ali se hoče pridružiti skupnemu delu? Ako da, naj

2. cenjeno društvo imenuje tri svoje zastopnike, ki bi imeli pravico, oziroma pooblastilo, da govore, glasujejo in sklepajo v imenu svoje organizacije.

3. Cenjeno društvo naj vsaj v glavnih, temeljnih obrisih izdelata načrt o presnovi šolstva, kakor ga zahtevajo načela novodobne znanstveno utemeljene vzgoje in naše slovenske razmere.

4. Cenjeno društvo naj formulira svoja načela o moralnih in materialnih pravicah, dolžnostih in zahtevah slov. učiteljstva.

Odgovore — pozitivne ali negativne — prosimo zanesljivo poslati podpisnemu vodstvu do dne 30. junija t. l. Za pripravljajna, prva dela je torej časa dovolj!

Na podlagi teh odgovorov nam bo mogoče določiti kraj, dan in uro prvemu sestanku. Nanj odpošlje podpisano vodstvo poleg svojega predsednika kot sklicatelja še po enega zastopnika kranjskega, štajerskega in primorskega učiteljstva, ki jih določijo dotične deželne organizacije!

Z združenimi močmi za srečo in čast domovine!

S slovenskim tovariškim pozdravilom!

Vodstvo Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva,
v Ljubljani, dne 19. maja 1916.

L. Jelenc, predsednik.

Vil. Rus, tajnik.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovarisa“ izide
dne 14. julija 1916.

Ob sklepu prvega poletja 1916 vabimo na poravnavo zaostale in na obnove nove naročnine. — Naš težavni položaj je razviden iz teh podatkov: Za tekoče leto ni plačalo vseletne naročnine še 325, polletne pa 78 naročnikov, oziroma naročnic, kar znači izdatno vsoto 3640 K! O dolgu izza prejšnjih let niti ne govorimo. — Jasno je, da brez sredstev ne moremo nikamor naprej. Ako se hočemo vzdržati v teh najtežjih časih, mora vsak posameznik brezpogojno storiti svojo dolžnost. K temu nas izpodbuja upanje, da pridejo po vojni tudi nam boljši časi! — Prosimo!

Vojna.

STANKO TERDAN

Po dolgih devetnajstih mesecih strahu in upov je prišlo šele sedaj na c. kr. sodnijo v Cerknem na Goriškem uradno obvestilo, da je dne 21. novembra 1914 umrl v bolnici v Felzoviközu na Ogrskem naš ljubljani, zvesti tovariš Stanko Terdan, učitelj-voditelj v Otaležu pri Cerknem. Ob tej strašni vesti nas je objela neopisna žalost. Tovariš Trdan je bil vpoklican takoj ob prvi mobilizaciji. Odšel je na severno bojišče z bolnim želodcem. Napori vojnega viharja so popolnoma razglodali njegovo zdravje. Trdanov vojaški tovariš Adalbert Hribarnik iz Idrije, ki je začetkom tega meseca padel na ruskem bojišču, zadet v trebuh, je našega bolnega Stanka takrat spravil v bolnico. Od tedaj ni bilo glasu o njem — sedaj pa je prišla vest, ki je uničila vse naše nade, da se morda še kdaj snidemo z njim! — Stanko Trdan je bil rojen l. 1889. v Trstu. Učiteljšče je dovršil l. 1909, definitivno pa je bil nastavljen l. 1913. Bil je učitelj v najidealnejšem pomenu te besede: delaven v šoli in izven nje, ves goreč za svoj stan, za srečo in omiko slovenske mladine; njegovo mlado življenje je obetalo najlepše plodove. Toda neugodno učiteljsko materialno stanje je zaplodilo v njem kal bolezni.

V Jagerščah in v Otaležu je moral sam kuhati najskromnejšo svojo hrano, ker mu niso dopuščala sredstva, da bi si kako drugače pomagal. Tako je prišlo, da je prihajalo delovanje želodca čim nerednejše, dokler ga bolezen, povečana do neozdravljivosti od vojnih štrapacev, ni vrgla v prerani grob: tragedija slovenskega učitelja-vojaka, ki samega sebe žrtvuje domovini! — Stanko Trdan je bil navdušen Sokol. Kot član Sokola v Cerknem je iz daljnih svojih hribov redno prihajal k telovadbi, da je tako na eni strani utrjal odporno silo svojega telesa, na drugi strani pa dajal vsej svoji okolici najlepši zgled neumornega dela, požrtvovalnosti, navdušenja in izpopolnjevanja. Bil je tudi član trobentaškega zbora. S svojim tihim, a kremenitim značajem, s plamenečo ljubeznijo do vsega, kar je lepo, vzvišeno, dobro in plemenito, si je pridobil najsplošnejše simpatije, da ga ni danes znanca, ki bi ne obžaloval njegove zgodnje smrti!

Na daljni ogrski zemlji je omahnil v grob mož, tovariš in brat najlepših vrlin, po telesu in duši slika in vzor krepostnega sina slovenske zemlje!

Bodi ti, dragi naš Stanko, v naših srcih ohranjen neminljiv spomin! Slava ti, junače našimili!

IZ VARŠAVE.

Varšavsko vseučilišče ima lepe prostore v skupini poslopij sredi mesta. Slušatelj je nad 1200. V knjižnici se čuti pomanjkanje strokovne znanstvene literature. V zgodovinskem oddelku se pogrešajo zlasti poljska zgodovinska dela, ker se je vseučiliška knjižnica pod rusko upravo jako ogibala poljske literature. — Največ odporne sile je pokazala znanost. Znanstvena društva skoraj nemoteno nadaljujejo svoje delo. Glavno »Varšavsko znanstveno društvo« je tudi med vojno ohranilo svojo znanstveno in gmotno solidnost. Lepo se razvija društvo prijateljev zgodovine Varšave. V Varšavo prihajajo tudi nemški učenjaki. Stalno se je naselil arhivar dr. Warschauer, ki je odkril v Varšavi mnogo zapuščenih arhivov, v katere doslej še ni pogledalo nobeno nerusko oko. Poljski arhivarji in knjižničarji marljivo zbirajo gradivo za poljsko zgodovino med svetovno vojno. Med drugimi zanimivostmi se na primer nahaja vojaški rusko-ogrski slovarček, tiskan leta 1913.

VOJAŠKI DOPUSTI.

Kam se pošlje prošnje, ki jih napravijo svojci vpoklicanih? Občinski uradi smejo potrditi na prošnji za dopust, da je res potrebno, da se dotičniku dovoli dopust. Seveda se mora župan prepričati, ali bo dotičnik res tudi pomagal domačim pri delu. Prošnja naj se pošlje naravnost na poveljstvo oddelka, pri katerem dotičnik služi, ali pa se pošlje njemu samemu, da jo predloži na raportu. — Občini nam se je naročilo, naj pojasnijo ljudem, da je pošiljanje prošenj za dopuste na razna ministrstva in vojaška poveljstva brezuspešno.

OBRAMBNA DRUŠTVA.

Vlada je »Südmarki« dovolila loterijo za vojne domove. Naseljevalno društvo »Heimstadt« poroča o svojem delovanju v letu 1915, da se je poleg 51 obstoječih podružnic in 17 plačilnic ustanovila še ena nova podružnica in ena plačilnica (»v. Tirpitz« na Dunaju). Dohodkov je bilo 11.339 K. Navzlic manjšim sredstvom je kupila 3 nova zemljišča s 49 hektari, in sicer 2 iz slovenskih rok. Vse naseljevalno ozemlje obsega 300 hektarov; na dveh tretjinah je sedaj 14 družin z 81 osebami, zadnjo tretjino so obdelovali najemniki ali pa ruski ujetniki. Po vojni misli društvo popolno skrbeti za vojne sirote, za vojne domove in naseljevati nemške koloniste iz Rusije po naših krajih.

VAŽNA RAZSODBA UPRAVNEGA SODIŠČA V ZADEVI PRISPEVKA ZA PREŽIVLJANJE SVOJCEV MOBILIZIRAN-CEV.

C. kr. upravno sodišče je pred kratkim razpravljalo o pritožbi A. B. glede prispevka za preživljanje. A. B. je prosil pri komisiji za preživljanje državne pod-

pore, češ da ga je sin, ki je sedaj pri vojnih, z ozirom na njegovo majhno plačo podpiral mesečno z zneskom 120 do 150 K. Za to je navedel priče, resničnost navedbe njegove plače pa je potrdil mestni magistrat. Komisija za preživljanje je prošnjo zavrnila. A. B. se je pritožil na c. kr. upr. sodišče, ki je pritožbi ugodilo in odločbo komisije zaradi pomanjkljivega postopanja razveljavilo. Pomanjkljivo postopanje je komisija zagrešila s tem, da ni hotela zaslišati prič, ki jih je pritožnik v svoji pritožbi navedel, ter da v svoji odločbi ni navedla dejstev, na podlagi katerih je prišla do prepričanja, da življenjski obstanek pritožnika ni odvisen od sinove podpore.

PROŠNJE ZA PODPORE.

Člani gostaških družin, nad 8 let stari, dobivajo državne podpore za preživljanje po 1 K 5 vin. na dan. Otroci pod osmim letom so doslej dobivali po 52 vin. Glasom cesarske naredbe z dne 11. maja 1916 gre takim otrokom po 79 vin., ako manj kakor trije člani družine vlečejo polni prispevek. Treba pa je za ono zvišanje prositi, drugače se ne dobi. Pozor!

KONCENTRACIJA ČEŠKIH STRANK.

Koncentracija čeških strank je odložena do jeseni. Glasilo čeških agrarcev »Pravo Venkova« poroča: Iz zanesljivega vira zvemo, da so za sklenitev češko-narodne vzajemnosti, ki naj bi o binkoštnih praznikih s proklamacijo na narod dosegla svoj vrhunec, nastale nove ovire, ker je treba delo za uspešen zaključek nove konsolidacije odložiti do jeseni. Mi to obžalujemo, pripomnimo pa, da se to zgodi samo zaradi zunanjih, ne notranjih razmer, ki bi izvirale iz stvari same. Razmišljalo se je, ali bi se o tej obžalovanju vredni odgovoriti po listih priobčilo pojasnilo, ki ga naj sestavi bivši minister dr. Fiedler.

PROFESOR FOERSTER.

Znani ta pedagog je zbudil v Nemčiji precej razburjenja. V švicarski »Friedens-warte« je priobčil članek, v katerem pravi, »kako kratkovidna je vendarle bila vsa slavljena narodna politika kneza Bismarcka in kako jako ji je manjkalo vsake bolj globoke filozofije nemške zgodovine in vsega svetovnega položaja.« Förster je zapisal tudi, da je nova nemška država v nasprotju s sveto rimsko državo nemškega naroda nastala popolnoma iz poganškega duha, namreč »iz čisto nacionalno-sebičnega individualizma, ki je izza renesance zavladal v mišljenju človeštva, ki je v Bismarcku našel svojega genialnega in najbolj doslednega praktika in ki je moral neugnano tirati do katastrofe, kakor vse na svetu, kar hoče na svetu delovati proti duhu krščanske resnice in izkuša proti njej organizirati. Prof. Förster je zapisal tudi še to, da se zna pokazati, da bi bilo treba želeči, naj se nemško cesarstvo zaradi svojih razširjenih državnih nalog enkrat loči od pruske krone in to prepušči kak drugi liniji Hohenzollernske dinastije. — »Münch. Neueste Nachr.« pišejo, da na Bavarskem nihče ne misli po Försterjevo. Monakovska univerza pa je svojemu profesorju izrekla grajo in pravi, da bo odločno nastopila proti vsakemu poizkusu, ki bi pod učiteljevim plaščem širil take misli med mladino. — Dun. »Reichspost« svetuje pedagogu Försterju, naj poslušata starega pedagoga Sokrata, ki je svetoval, da naj povsod poslušamo strokovnjaka.

LISTEK

† Janez Možina.

Janez Možina, umirovljeni nadučitelj v Krčevini pri Ptuj, je umrl 4. junija t. l. Nagloma padajo mladi junaki v ljutih bojih za miljenko-domovino. Njim se pridružujejo tudi osiveli tovariši, ki jih pokosi sovražna smrt pri najplodovitejšem delu za prosveto našega ljudstva. A tu je padel junak, ki je pol stoletja z rodoljubnim delom izvrševal svojo življenjsko nalogo in v miru užival ter gledal z vedrimi očesi svoje delo. Nagloma je smrt ugrabila to markantno dušo, ki bo zrla z nebeških višin na zmagoslavje našega junškega orožja. Ni mu bilo sojeno, da bi slišal zmagonosno trombo miru! Zvečer se poda sivi starček k počitku, hipna slabost, boleš v srcu — in v hipu se je utrnilo njegovo plodonosno življenje. Počakal je jedva toliko, da sta mu obupajoča soproga in jokajoča hčerka zatisnili utru-

MEMORANDUM NEMŠKIH POŠTARJEV.

»Deutschösterreichische Post« objavlja spomenico, ki so jo izročili zastopniki državne zveze nemških poštarjev min. predsedniku, trgovskemu in finančnemu ministru ter generalnemu poštenu ravnatelju. Spomenica poudarja, da je stroga uvedba nemškega službenega jezika pri pošti ravno tako potrebna kakor pri železnicah. Zakonito uveljavljanje nemškega državnega jezika bo tudi s pošte odstranilo nepotrebni balast ter omogočilo nov procvit tega važnega državnega zavoda.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Občina Komen s sodelovanjem učiteljskega in šolske mladine 1602 K 23 vin.; šolsko vodstvo v Kamni gorici v »Tednu Rdečega križa« 88 K 40 vin.; učenci pripravljavnice v Idriji 32 K 82 vin.; gledališka predstava gojenk učiteljic v Bukovju 200 K; šolske deklice v Brezovici 64 K 40 vin.; v okraju Celje okolica v »Tednu Rdečega križa« 21.712 K 76 vin.; zbirka šolskega vodstva v Borovnici 19 K 76 v.; slovenska ljudska šola v Barkovljah 300 K; slovenska ljudska šola na Vrdeli čisti dohodek šolske priredbe 11. t. m. 250 K; prireditelj Narodne šole v Št. Rupertu pri Velikovcu 104 K; vodstvo slovenske ljudske šole na Vrdeli zbirko šolske mladine 13 K 10 vin.; v Rihembergu nabrale učiteljice 904 K; skupaj 25.291 K 47 vin. V zadnji številki izkazanih 111.438 K 04 v. Danes izkazanih 25.291 K 47 v. Doslej nabranih 136.729 K 51 v.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA.

Glasom izkazov v »Učit. Tovarišu«.	
Za »Rdeči križ« itd.	136.729 K 51 v.
III. vojno posojilo	272.148 K 69 v.
IV. vojno posojilo	1.034.900 K — v.
Srednje šole	29.704 K 58 v.
Končna vsota	1.473.482 K 78 v.

VILKO MAZI:

Poslednji vzdih junaka.

(Enol. prost. Otm. Černetu.)

Juriš! — Ko sem bil na dopustu, me je prosila neka gospa, da bi ji dopovedal vse, kar skriva ta strašna beseda. Videl sem, da jo že ob samem vprašanju obliva zona. Jaz pa sem tako hladno zgenil ustna v odgovor in tako teman pogled sem ji dal, kakor da je smrt sama govorila iz mene. Kako bi mogle uboge besede dopovedati presilno grozoto? —

Moje uboge živce je oglodala tačas zopet cela vrsta strašnih ur. In če bi mi gospa stavila danes isto vprašanje, se mi zdi, da bi se ji še globlje skril v odgovor in da bi kvečjemu dejal: »Gospa, zanimate se pač za stvar, ki je nobena beseda ne obseže!«

Drveli smo zopet 3. junija popoldne proti sovražni postojanki, kakor je velel ukaz. Človek pozabi samega sebe, dolžnost sama ga tira kakor brezumen stroj.

Tako lepo je sijalo sonce na tisti poslednji rob, ki je še skrival očem bujno beneško ravan. Ali močan sovražnik je tičal gori v skalovju. Bog znaj, kako se izteče? — Kdo izmed nas je, ki ga poslegnjič gleda to južno sonce, ki se mu ne bo izpolnila želja, da bi zagledal prekrasno ravan? —

jeni očesi. Kap ga je ubila, kakor je ta pretrgala nit življenja v najlepši moški dobi njegovemu zetu nadučitelju Strelcu.

Blagopokojnik je bil rojen 1840. na Zavrču. Učiteljsko izkušnjo za trivialne šole je napravil 1859. Učitelj je bil pri Sv. Urbanu, v Ptuj, pri Sv. Lovrencu v Slov. Gorici, v Svetinjah in od 1872. do 1902. je bil nadučitelj pri Sv. Marku nižje Ptuja. Od leta 1902 do njegove smrti je živel v zasluženem pokoju v Krčevini tik Ptuja. Bil je vesten učitelj in vzgojitelj, imel je deset pohvalnih dekretov in častno svetinjo za zvesto štiridesetletno službovanje. Med tihimi, a agilnimi učiteljskimi sobojevniki je bil ustanovitelj in dosmrtni član Učiteljskega društva v Ptuj. Vneto je zagovarjal in branil svoje stanovske in naše narodne pravice posebno v prejšnjih burnih dneh ob preganjanju narodnega učiteljstva na južnem Štajerskem.

Nadučitelj Možina je bil zgleden oče, vrl narodnjak, vnet za vsak ljudski predek in izboren svetovalec svojim sovaščanom. Pri Sv. Marku je imel velike zasluge za povzdigo sadjarstva, vrtnarstva in kmetijstva sploh. Občina Sv. Mar-

Razpregla se je dolga vrsta z nasajenimi bajoneti. Teren pred nami je bil poln grmičevja in skalovja; vsakdo je moral le paziti, da je imel zvezo z levim in desnim sosedom. Tako se je pomikala falanga. Lastna artiljerija in strojne puške so ta čas sekale v sovražno črto. Hipoma vse tiho: naša vrsta je že prispela v zaželjeno višino. Ponekod smo bili zdaj oddaljeni od sovražnih cevij samo par korakov.

Strašen, zverinski krik zažene hkrati cela vrsta. Huraaa! Vse se dvigne v istem trenutku in plane med zadnjimi grmiči, ne meneč se za točo sovražnih krogel, ki se je zdaj usula proti nam. Toda takoj je zopet obmolnilo streljanje. »Signori« so pometali puške od sebe in hiteli mahati z belimi robci, znamenje, da se hočejo podati. Druga izhoda itak niso imeli. Zaradi navpično in silno globoko padajočih sten ni mogel nihče uiti. Kdor se ni takoj podal, je bil pokončan. Ista usoda bi čakala i druge. Čemu nepotrebno krvoprelitje? — Greben je bil v naših rokah, in divna Benečija se nam je razgrnila. Kako hitro so razločile oči Vicenzo in Padua! Tam so se mirno kopali beli zidovi v popoldanskem solncu. Obljubljena dežela! —

Nekdo mimohitečih me je opozoril, da leži v neposredni bližini ves v krvi neki enoletni prostovoljec našega polka. Hitim v tisto smer, kar so me mogle nesti noge. Morda še ni vse izgubljeno? Kdo je, kdo?

Za grmom je ležal mlad fant na hrbtu, roke in noge vse zvite od smrtne borbe. Toliko, da si je še mogel odpeti obleko. Živordeča kri mu je zalila srajco. Dolg curek je brizgnil tja po skali. Okolo siromaka cela luža še puhteče krvi. Krogla mu je prevrtala srce...

Obraz mu je bil že vse izpremenjen: globoko odprta usta s čisto belim zobnim mesom in jezikom, osteklenele oči, uprte v nebo, izraz grozote v vseh potezah. Roke so bile že skoro oledenele, ali žila je še po malem bila.

Vzdignil sem siromaka in vse sem si prizadel, da bi mu mogel kako pomagati. Zaman! Smrt mu je že utisnila svoj neizbrisni pečat... Klical sem ga, ali ni me več razumel. Ubogi fant!

Tako sem ga držal nekaj trenutkov v naročju. Žila je že čisto omagovala... Hipoma so se mu vzdignile prsi, in rahel vzdih je spolznil po jeziku: poslednji vzdih junaka... Umrl je!

Odvzel sem mu legitimacijski listek: Otmar Černé, enol. prost. poddesetnik, učiteljski čenik. Tovariš mi je torej umrl v rokah, najmlajši tovariš.

Čul sem, da je bil edini sin. Ubogi starši! Ali usoda je neisprosn.

Tam na poslednjem laškem griču smo ga naslednji dan pokopali z vsemi častmi. Skromen križ nosi njegovo ime. Slava in pokoj junaški duši! —

*

V tej strašni bojni vihri nam je ugrabila smrt dva mlada — najmlajša tovariša. Padla sta na italijanskem bojišču Otmar Černe in Ivan Galič, oba gojenca ljubljanskega učiteljskega. — Polna najlepših nad in idealov, sta se zvesto pripravljala za svoj težki bodoči poklic. A vojna je jima zastavila pot in potisnila v roke orožje. Zapustila sta šolo ter odšla v vrste branilcev naše mile domovine. Na italijanskem bojišču pa ju je dohitela prebrana smrt, ki je ugrabila njiju mlado, nadejno življenje. Prvi je padel Otmar Černe, teden dni pozneje pa Ivan Galič. Oba sta bila gojenca III. letnika ljubljanskega učiteljskega.

ko ga je zaradi neprestanega gospodarskega in narodnega delovanja imenovala za svojega častnega občana. Isto je napravilo tamkajšnje »Branno društvo«.

Jeklen značaj, blagosrčen in miroljuben možakar; ljubili so ga vsi njegovi znanci in prijatelji, a visoko spoštovali njegovi hvaležni sovaščani. Bodi mu lahka domača gruda v Ragoznici!

Poljub.

Opera v dveh dejanjih. Besede Eliške Krasnohorske, uglašil Bedřich Smetana (l. 1876).

Bratski češki narod je 30. maja t. l. praznoval petdesetletni jubilej Bedřich Smetanove najpopularnejše opere »Prodane neveste«. Abrahamovo starost je torej doživela ta povsod priljubljena ljudska opera: doma, v Evropi sploh, in še gledališča za oceanom jo imajo rada v repertoarju... Gledališka dela z notranjo praznoto se pač pozabljajo kot moda, le kaj vrednega ostane, dasi staro — vedno

skega učiteljskega. To sta prvi žrtvi, ki ju je dalo učiteljske domovini.

Bodi tema mladima slovenskima junakoma ohranjen najblajši spomin!

Sporazum med Nemci in Slovani.

Dr. I. Reinke, član naše gosposke zbornice, se zavzema v berlinskem listu »Tag«, za sporazum med Nemci in Slovani, zakaj to se mu zdi edina pot, ki se more po njej uničiti panslavizem. Člankar ima namreč v mislih sporazum s Čehi, Slovenci in Poljaki. Po mnenju avtorja se nudi sedaj Nemcem važna naloga, »da delajo za sporazum z vsemi našimi zapadnimi in južnoslovanskimi sosedi, kakor se je dosegel že z Bolgari, ki se je izobilil celo do prijateljstva.« — Napetost med Nemci na eni in Čehi, Slovenci in Poljaki itd. na drugi strani da se mora odpraviti! Šele potem bo panslavizmu izkopen grob. To delo mora izhajati od Nemcev kot močnejega naroda. Sporazum se mora — tako naglašuje Reinke — in v tem naglašvanju bi videli mi glavno težo avtorjevih izjav izvesti na prijateljski način na podlagi pripoznavanja narodne samostojnosti in enakopravnosti Slovanov, ki bo izključevala vsako germanizatorično tendenco in ki pojde za tem, da se v skupnem političnem življenju ustvarja skupen interes! Dr. Reinke zaključuje: »Vkljub vsem obžalovanjem vrednim konfliktom imamo mi Nemci geografično in zgodovinsko prastare stike z zapadnimi Slovani. Pred davnim časom je prišlo do stopljenja na Labi živčih Slovanov z Germani, danes pa gre za mirno in prijateljsko skupno življenje obih plemen, ki gredo njih življenjski pogoji vidno roko v roki.«

Najzanimivejše v tem članku je naglašanje, ki ga člankar polaga Nemcem na srce, da naj namreč opuste vsako germanizatorično tendenco in naj iščejo sporazuma na podlagi priznavanja brezpogojne enakopravnosti. Vsekakor pa priča ta poziv do sorodjakov, da dr. Reinke pošteno misli o tem, kar govori in nasvetuje. Ko bi ga le čuli in tudi storili to, kar nasvetuje!

Kdaj se mora ustanoviti nova javna ljudska šola?*)

(Prispevek k § 59. drž. šolskega zakona)

3.

Prehajamo k zadnjemu vprašanju: Kako se določi število učencev, ki je merodajno za ustanovitev nove šole?

Za ustanovitev šole je treba, da je po petletnem povprečju vsaj 40 otrok, ki morajo obiskovati več nego 4 km oddaljeno šolo. Petletno povprečno število otrok dobimo s preprostim računom. Seštetih je treba število učencev v petletnem razdobju in vsoto deliti s 5. Kvocien, ki ga dobimo s to delitvijo, je petletno povprečno število. Ako znaša petletno povprečno število vsaj 40, je treba ustanoviti novo šolo; ako pa je število manjše nego 40, potem po zakonu niso dani pogoji za ustanovitev nove šole.

Število učencev tekom šolskega leta ni vedno enako, temveč se izpreminja. Med letom vstopajo novi učenci in izstopajo učenci, ki so izpolnili šolsko dolžnost ali ki so se preselili v drug kraj. Navadno

sveže, mlado. Tako je »Prodana nevesta« še vedno rdečih lic: ni se postarala in se nikoli ne bo. — Štiridesetletnico svojega rojstva pa praznuje letos drugo, poleg »Prodane neveste« najpriljubljenejše delo Smetanovo, opera »Poljub« (Hubička).

Kratka vsebina nje dejanja je ta-le: Že dlje časa ljubi Luka Palovckijevo Vendulko. Na pritisk staršev se oženi z drugo, ki kmalu umre in mu zapusti — dete. Po smrti svojih staršev Luke nič ne ovira več: zasnubi Vendulko, ki rada s privoljenjem roditeljev usliši njegovo prošnjo. Svata je gotova reč, zato si da Vendulka prinesiti Lukovo dete: ziblje ga in mu prepeva. Toda zaljubljenca se kmalu spreta: Vendulka odreče Luki poljub, češ, da bi pred poroko kaj takega žalilo spomin njegove pokojne žene. Luka pa ni zadovoljen. Gre v gostilnico, se v jezi napije in ob povratku priredi Vendulki »mačko podoknico«. Zaradi takega početja je Vendulka užaljena, ne upa si sramu pred ljudmi, ki bi se ji posmehovali. Uteče iz očetovega doma k teti Martinki, ki stanuje za vasio: rajša živi med pastirji, kot doma prenaša strašno sramoto. Ali obe vroči glavi se počasi ohladita. Ko se Luka stre-

je število učencev začetkom šolskega leta večje, nego ob sklepu leta. — Nastane vprašanje, katero število je merodajno? Ali se mora pri določitvi petletnega povprečnega števila učencev upoštevati največje ali najmanjše število v vsakem posameznem letu upoštevane petletnega razdobja?

Upravno sodišče je dolgo časa zastopalo mnenje, da se sme pri določitvi števila učencev upoštevati samo zaključke šolskih let, pozneje je svoje pravno naziranje izpremenilo in uveljavilo načelo, da je upoštevati vedno večje število učencev tekom vsakega šolskega leta.

Ako preračunamo povprečno število učencev po zaključkih posameznih šolskih let, ne upoštevamo tistih učencev, ki so tekom leta izstopili iz šole. Povprečno število, ki ga preračunamo na podlagi zaključkov šolskih let, podaja povpreček najnižjega števila učencev, ne pa povpreček vseh učencev, ki so obiskovali šolo.

V število učencev vsakega posameznega leta je všteti tudi tiste učence, ki v šolskem letu se le vstopijo v šoloobvezno starost, dalje tudi tiste otroke, ki so tekom leta po končani šolski dolžnosti izstopili iz šole. Nasprotno naziranje je pomotno in brez pravne podlage, zakaj za pouk otrok se mora skrbeti dotlej, dokler so otroci dolžni hoditi v šolo. Za pouk mora biti poskrbljeno tudi v tistem letu, ko vstopi otrok v šoloobvezno starost, oziroma ko izstopi iz te starosti. — Upoštevati se morajo torej vsi otroci, ki so bili v vsakem posameznem letu merodajnega petletnega razdobja dolžni hoditi v šolo. (Razsodba upravnega sodišča z dne 12. maja 1911, št. 5470, B. št. 8246, in z dne 26. oktobra 1911, št. 11.141, B. št. 8496).

Za ustanovitev šole, oziroma za določitev upoštevnega števila učencev so merodajne dejanske razmere v petletnem razdobju pred ugotovitvijo potrebe nove šole. Izpremembe, ki nastanejo šele po preteku ugotovljenega petletnega razdobja, ne prihajajo v poštev.

Za ustanovitev nove šole merodajni moment se namreč ne sme na ta način ugotoviti, da se dožene in d i v i d u a l n o tiste otroke, ki bodo svoj čas obiskovali novo ustanovljeno šolo; podlaga za ugotovitev potrebe nove šole je temveč število učencev, ki se je dognalo v preteklem petletnem razdobju. Zakon domneva, da bo ostalo število šoloobveznih otrok tudi v prihodnosti približno tisto, kakor se je dognalo v daljšem razdobju pred ugotovitvijo v razdobju, ki je navadni fluktuaciji prebivalstva podvrženo.

Ako zakon določa, da se mora javna šola ustanoviti, kjer se nahaja po petletnem povprečku vsaj 40 šoloobveznih otrok, je pač samo po sebi umevno, da treba pri preračunavanju števila otrok upoštevati samo tiste dejanske razmere, ki so obstajale v določenem petletnem razdobju glede šoloobvezne starosti, prebivališča in drugih merodajnih podatkov šolskih otrok. — Ako bi upoštevati izpremembe, ki se pojavijo šele po preteku petletnega razdobja, ne bi imeli več petletnega povprečka, ki ga zahteva zakon. (Razs. upr. sodišča z dne 14. junija 1905, št. 6683, B. št. 3634).

Dr. B. S.

Skrb za naraščaj.

Ko gospodari na frontah smrt, po-habljenost in ginevanje, je istočasno prizadeto ljudstvo doma ter je ovirano v svo-

jem stremljenju po izravnavi vojnih posledic. Vojna še ni končana, a vendar se kažejo njene strahotne posledice v vojujočih se državah. Zato ni nič čudnega, da je postalo vprašanje o krepkem zarodu po vseh teh državah najbolj pereče. To vprašanje se bavi s tem, kako nadomestiti milijonske človeške žrtve svetovne vojne. Vlade obračajo svojo pozornost zlasti onim odredbam, ki so pripravne, da podžgo zakonske ljudi k večji plodovitosti.

Umrljivost dojenčkov in zanemarjanje nedorasle mladine so žalostna posledica, ki se pridružuje k že obstoječim okolščinam, kakor pomanjkanje živeža itd. V zadnjih letih se je pojavilo skoraj povsod nazadovanje porodov. Da se prepreči nadaljno padanje porodov, to je največja skrb sociologov. Ali kako naj se to izvede, to je ono težko vprašanje. Na Francoskem so priporočali sociologi že davno pred vojno večjo plodovitost, ali dosegli niso niti najmanjšega uspeha. Ali bo v drugih državah kaj drugače? Plodovitost ni nagon, ki se pojavi kar na povle, temveč odvisna je od socialnih razmer. V deželah z nizko kulturno stopnjo se ljudje bolj množe, a zato je tudi umrljivost velika; v deželah z višjo kulturo je plodovitost manjša, a obenem tudi umrljivost.

V dunajskem občinskem svetu se je 18. p. m. razpravljalo o umrljivosti dojenčkov v Avstriji, kjer je baje v vsej Evropi najvišje. Pri enem milijonu dojenčkov jih umrje 200.000 na leto. In kaj se je v okoliščini storilo? Ustanovilo se je par prodajalen mleka za te sirotke z več ali manj posrečenim izidom, izdalo par kart za dovoljenje do tega, ki ga uboge matere s težko zasluženimi denarji zmorejo. Vse to pa ima znamenje neke »dobrodelne« naprave, milostne »ponižanosti« dam in »žrtvovanja« — ne pa izvedbe socialne dolžnosti in samoposobi umevne vršitve za človeško celokupnost v korist vzdrževanja in pospeševanja njega naraščaja — najmanj pa je to pečat humanitete.

Vse to pa je še pred vojno močno vznemirjalo podjetniške kroge in socialne politike. Vojna je to vznemirjenje seveda še pomnožila, kar jasno kaže razprava v pruskem deželnem zboru. Govorniki raznih strank so hipoma odkrili svojo socialno vest. Priporočali so kot najboljšo sredstvo za omejitev porodov uspešno varstvo za matere in dojenke. Prav tako važne so se jim zdele boljše stanovanjske razmere in pa takšne razmere za delavstvo, da bo v stanu plačevati boljše stanovanja. Dalje so izjavljali, da priznava vlada popolnoma veliko važnost večjega varstva za matere in dojenke. Glavni vzrok padanja porodov pa vidijo v popolnoma izpremenjenem pojmovanju zakona in otroškega blagoslova, ker smatrajo zakonski ljudje otroke za neugodno breme.

Vsi ti govorniki se pa niso dotaknili varstvenih vzrokov teh pojavov, šele socialno demokratični govornik Hirsch je govoril v tem oziru. Hirsch je dejal, da je korenina tega zla v gospodarskih razmerah. Dohodki pebivalstva so se res povišali v zadnjih desetletjih, a podražili so se obenem tudi vsi življenski pogoji. Pri delavskem razredu vpliva močno tudi vedno večji obseg ženskega dela. Skrbeti je torej treba za to, da se poviša zaslužek mož, potem ne bo treba delati ženam, in opravljale bodo lahko svoj poklic, določen jim od prirode. Ker je prav gotovo izključeno, da se omeji žensko delo, zato je treba več socialne politike, nadziranja stanovanj, varstvo dojenčkov, strogo nadziranje družin, ki sprejemajo otroke na rejo, pomoč nosečim ženam itd. Pri ženah imo-

vitih krogov igra veliko vlogo pri omejitvi porodov komodnost in napredujoča nenravnost.

Dojenček potrebuje poleg mleka tudi primerno vzgojo in skrbnost, svetlobo in zrak. Skandalozna in nezdrava stanovanja po zanemarjenih ljudskih kasarnah pa podavijo morda še več otročičev, kot pa samo pomanjkanje materinega in drugega mleka. Pomanjkanje v preživljanju pri nosečih delavkah ter težko delo v indstrij-skih podjetjih pa občutno vpliva pri razvoju otrok v materinem telesu. Ko ginevajo žene in izmzgavajo svoje moči, ginevajo in pešajo tudi otroci doma.

Večji otroci so pa še manj pod nadzorstvom kot sploh. Oče na bojišču ali pa pri 12-urnem delu, mati istotako ali pri delu, ali pa pol dne izven doma, ko leta za živili krog prodajalen in ure in ure čaka, da dobi ono bore malo živeža za hrano. Nerazumljiva modrost z zapretjem šol in poldnevnikom poukom je tudi v zvezi, da šoloobvezna mladina pohajkuje in v teh važnih časih čas zapravlja.

Ne upoštevajoč nedostatke že pri večji mladini, ki se izprija zaradi pomanjkanja nadzorstva po starših in svoje zdravje kvari na vse mogoče načine, pridejo policijske odredbe posebno pri šolskih, osobito pri lačnih, katerih število ni majhno, do neveljave, istotako tudi policijski zapori in sodne obravnave. Tukaj je na mestu samo: lakoto utolažiti in deco v njenem prostem času spraviti korporativno pod nadzorstvo! Pa ne kot za kaznen ali omejenosti v njih prostosti, temveč kot v ljubkem občevarju z njimi. Teh par naprav pa ne zadostuje. Brezplačna jed šolskih otrok in njih oskrbovanje je koristnejše nego tisoč paragrafov; le tako ravnanje uspešno odvrne otroke od preteče propalosti, ko vojna indirektno grozi ravno nižjim slojem.

Dejstvo dokazuje, da ako je kje kaj dobre volje in energije, se da lahko in uspešno storiti mnogo. Ko se deluje v korist vseh naprav, naj se ne prezre, da je tudi tu temelj naprave, katere sad bi obilo obrodil. Pravilno vzgojevanje mladine in reševanje ubogih otrok je naloga, preko katere se ne sme. Dokler pa otrok strada in trpi pomanjkanje, do tedaj so pa paragrafi in odredbe kakor žarek v vodo.

Po »Delavcu«.

Književnost.

OBVESTILO NAROČNIKOM »ZVONČKA«.

Papir za »Zvončka« je s 6. številko posel. Nov papir je bil naročen že meseca januarja, a ga do danes še ni. Na naše uriranje je došlo od tvornice poročilo z dne 25. maja t. l., da papir odpošljejo v šestih tednih, t. j. sredi julija. Za prevoz papirja se rabi v sedanjih razmerah najmanj 14 dni, torej ne pride naročeno blago v tiskarno pred koncem julija. — Zaradi tega je izključeno, da bi izšla 7. številka »Zvončka« v rednem terminu; zato pa izideta 7. in 8. štev. skupaj začetkom avgusta. — Vladajoče razmere so jačje, nego je naša dobra volja. To naj »Zvončkovi« naročniki prijazno vzamejo na znanje.

Uredništvo in upravništvo.

V »Edinosti« piše A. G. o »Zvončku«: Pred mano leži zadnja štev. »Zvončka« — lista s podobami za slovensko mladino, last »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva« — v katerem nahajamo lepo skupino naše tržaške nadebudne mladine, za katero moramo skrbeti sami in edino mi sami vkljub vsem človekoljubnim in mladino-

ljubnim napravam! Zakaj za te malčke, katerih očetje so skoro vsi na bojnem polju, se nihče ne misli resno zanimati. O, to je samo malenkosten del našega bodočega roda! — Kam sem vendar zašla! A ta pestra slika, ki jo zrem pred seboj v »Zvončku«, mi je narekovala te trpke, a žal, preresnične besede! Namenila sem se opozoriti svoje tovarišice-matere na ta res preizvrsten list. V njem dobi naša ljudsko-šolska in tudi večja mladina zdrave, tečne duševne hrane na izobilje. — List izhaja že 17. leto in si je kot list te stroke pridobil vso simpatijo občinstva. Z nasladdo ga čitajo tudi odrasli, otroci ga pa sprejemajo kot vsakomesečen dar. V njem najdemo odlične pesnike: Davorinova, Rapeta, Žgurja, Gangla, J. Lebana, Vandota in druge. V pripovednih spisih pa: Cveto-mirskega, Borisova, Trošta itd. Nadalje imamo poučne spise, za temi »pouk in zabavo«, kjer je tudi kotichek g. Doropoljskega. Kratek in zanimive ertice in dogodki, besedne uganke, zastavice v podobah, rebusi, geometrične naloge; vse to je koristno za bolj odrasle otroke, ker jim bistri um, jih navaja k razmišljanju in obenem tudi zabava. V kotichek g. Doropoljskega pa se zatekajo še tako majhni, komaj za šolo godni otroci, kjer opisujejo svoje križe in težave v šoli ali zunaj nje. Ta piše pismo in pripoveduje, da je izgu-bil dobro mamico, drugi zopet toži kaj sličnega, tretji se veseli kake dobrote itd. Ta kotichek je pravo veselje otroku. Zato tudi čitamo v pismih, da jim je »Zvonček« v pravo veselje in da komaj pričakuje novega zvezka. Ali koliko je otrok, ki še nimajo tega zanimivega lista! Zato opozarjamo starše, da po možnosti store otrokom to veselje in jim naročijo »Zvonček«. Videli bodo, kako ga bodo otroci radi čitali in se veselili slik in drugih zanimivosti. Res, da so časi preresni in skrbipolni, a vendar je še mnogo družin, ki bi lahko utrpele naročnino 5 K na leto. Saj bo ta denar jako dobro naložen v naši bodoči generaciji.

Srednješolske vesti.

MIHAEL ZAVADLAL

Dne 12. t. m. je umrl z Zadru naš rojak, dvorni svetnik in nadzornik srednjih šol v Dalmaciji, Mihael Zavادلal. »Narodni List« piše, da je bil pokojnik izvrsten profesor. Napisal je več raznih jezikovnih študij. Kot nadzornik je zahteval red in disciplino, ali dčila ga je dobra nrav in plemenito srce. To je odgovarjalo njegovi mehki slovenski naravi. Kjer je mogel, je storil dobro toliko profesorjem, kolikor dijakom. V družabnem občevarju je bil izredno ljubezniv. Srečen je bil, če je mogel komu napraviti uslugo. Bil je dober Slovenec, čutil rodoljubno, a v Hrvatih je videl brate, pa je zato smatral Dalmacijo kot del svoje ožje domovine. Še kot dijak na vseučilišču je bil duša slovenskih dijaških društev. V svoji rodovini je bil najnežnejši in najvzornejši soprog in oče. Odlikovan je bil z redom železne krone III. r. in s komendo sv. Silvestra. Pokojni dvorni svetnik Zavادلal je bil doma iz Gorjanskega. Gimnazijo je absolviraj v Gorici, a vseučilišče na Dunaju. Usposobil se je za profesorja klasične filologije, slavistike, pedagogike, filozofije ter nemškega in hrvatskega jezika. Kot suplent je služboval tudi na državnem gimnaziju v Trstu. Leta 1885. je bil imenovan za profesorja v Pazinu, kasneje v Celju, kje rje bil več let šolski nadzornik. Leta 1895. je prišel v Dalmacijo kot ravnatelj gimnazije v Du-

zni, mu je žal dejanja in je voljan pred vso vasjo prositi Vendulko odpuščanja. Vendulka pa na drugi strani užije v gozdu med divjimi pastirji toliko strahu, da bi prav rada dala Luki poljub, naj bo, kar hoče, da bi bilo le že enkrat zopet vse dobro. Stari pastir Matovš zato nima mnogo opravka s spravljenjem zaljubljen-cev: Vendulka poljubi Luko in v splošnem veselju konča opera. —

Kakor ono »Prodane neveste«, tako je tudi dejanje »Poljuba« vzeto iz češkega kmetiškega življenja. Vendar je med njima razlika. Dočim tiči komika »Prodane neveste« v osebah (Kecal, Vašek), v »Poljubu« komičnih postav sploh nimamo, pač pa le komične situacije, kar je zahtevalo docela svoj slog. Smetana ni v dveh svojih operah enak: vsaka je zase nekaj posebnega. V dejanju »Poljuba« so predvsem zanimivi narodni običaji, snubitev, pripovedka o mrtvi materi, ki obiskuje svoje dete, ter pastirska romantika. Delo samo je eno najcelotnejših in enotnejših sploh. Dočim so imele prejšnje Smetanove opere med zaključenimi glasbenimi točkami opleteno prozo, je »Poljub« prva njegova opera, komponirana skoz. Glasba

je prekrasna, sveža, prirrojena in popolna, da z nedoljivo silo očara poslušalca. Trdijo, da je bilo tako dejanje kot je prvo »Poljuba«, redkokdaj napisano. Vzrok je iskati tudi nekje drugje.

Smetana je »Poljub« napisal že, ko je bil gluhi. Nesreča ga je potrla. Zaupal pa je v lastno moč, delal je z veseljem in dokončal opero tekom pol leta. Dirigirati je, žal, sam ni mogel. Da so na premiero rojaki čakali nestrpno, je razumljivo. Kaj jim je napisal gluhi umetnik? Pod vodstvom Adolfa Čeha je »Poljub« dosegel znamenit uspeh. Že po uverturi je ploskanje pričalo o veselju, da je ostal Smetana narodu ohranjen. Bil je to triumf genija nad kruto usodo. Smetana jo je premagal. —

Pri uprizoritvi cikla Smetanovih oper v maju na »Narodnem divadlu« v Pragi sem imel srečo slišati tudi »Poljub«. Glavni dve vlogi sta pela dva umetnika odličnih vrlin: Vendulko Kamila Ungrova, Luko znani češki izvrstni tenorist Otokar Mařak. Pripravila sta operi velik uspeh. Pa tudi vsi drugi sodelujoči, zlasti pa mnogoštevilni orkester, so ostali na višini popolnosti, saj je »Narodni divadlo« eno

največjih evropskih gledišč. Dirigiral je šef opere, skladatelj »Psoglavcev« Karel Kovařovic, najboljši Smetanov dirigent.

Ob uživanju nesmrtnih Smetanovih del sem vselej z žalostjo mislil na naše deželno gledišče v Ljubljani, ki je svoj čas — če se ne motim — poleg »Prodane neveste« in »Daliborja« uprizarjalo tudi »Poljub«.*) Kam smo Slovenci sedaj prišli? Kdo nas je privedel tako daleč? Kje so naše nekdane lepe glediške sezone? — Nekeč bo vojne gotovo konec — z našo zmago! Morda pride do takrat tudi spoznanje. Odprla se bodo vrata našega gledišča svojemu pravemu namenu, in naša dolžnost bo, gojiti Smetano, propagirati uprizarjanje njegovih krasnih del, kar gotovo zasluži!o!

V Pragi, 20. junija 1916.

Zorko Prelovec.

MOJI UPI.

Jaz vrtec sem imel krasan. z najlepšim cvetjem nasejan. lepota cvetk je in njih rast le v radost bila mi in čast

A toča se ondan na moč na vrt je vsula moj cvetoč; zdaj strto cvetje je krasno, po njem solzi se mi okó...

Pa saj to vrt ni bil krasan, z dehtečim cvetjem nasejan, to mojih upov bil je vrt, ki zdaj je opustošen, strtl!...

Janko Leban.

Pekló v srcu.

Oh, dolgo, dolgo že je let, kar nosim v srcu jaz — peklo; sicer mi ne verjame svet, ne sluti tega nikédó.

Saj v družbi večkrat se smejim, se šalim, pojem, sviram jaz, da družbo vso razveselim, da gostom vsem je kratek čas.

A kdor bi videl mi v srcu in gledal v njem obup bi moj; kdor moje bi poznal gorje: izjokal bi se nad menoj!...

Janko Leban.

brovniku. A leta 1898. je bil imenovan za šolskega nadzornika za srednje šole in je to službo vršil do konca svojega blagoslovljenega delovanja — do smrti. — Bodi vrlenu slovenskemu možu ohranjen blag spomin!

Naša vlada za naše Italijane. V februarju 1916. je naše notranje ministrstvo ustanovilo s svojimi sredstvi na Dunaju za srednješolce italijanske narodnosti, ki so begunci, pa so prejeli kot taki državno podporo, konvikt, ki se nahaja pod strogo pedagoško upravo, podrejen pa je centrali za oskrbo beguncev. Gojenci tega konvikta se vzdržujejo na državne stroške ter morajo po izberi roditeljev pohajati v zavod z italijanskim učnim jezikom (Rainegasse) ali ako znajo nemško, kako srednje šolo z nemškim učnim jezikom. V prvem slučaju so oproščeni šolske takse, v drugem jo plača država, ki jim preskrbi tudi potrebne učne knjige. V konviktu je praznih še 120 mest. Sprejemajo se v prvi vrsti gimnazijalci ali realci, ki so brez staršev ali so pobegli brez staršev. Prošnje se pošiljajo centrali za vojne begunce, Dunaj, II., Zirkusgasse 5, potom politiške ali redarstvene oblasti.

Padel je na italijanskem bojišču nadporočnik dr. Tomaž Sušnik, bivši profesor na mariborski gimnaziji, koroški rojak.

V domovino se je vrnil iz ruskega ujetništva prof. Rudolf Grošelj.

Priljubljeni tečaj za italijanske učiteljske kandidatije. V Gradcu je že otvorjen priljubljeni tečaj za zrelostne izpite za Italijanke, ki so absolvirale v šolskem letu 1914/15 tretji tečaj učiteljišča. Pouk je sprejel kolegij srednješolskih profesorjev, vrši se v mestni šoli za italijanske begunce. Tečaj bo trajal do konca septembra. Ubožnejše kandidatije bodo dobivale mesečno podporo 30 kron. Ravnateljstvo je poskrbelo, da dobe kandidatije za 56 kron na mesec hrano in stanovanje. Prošnje je pošiljati na »Ravnateljstvo ljudske in meščanske šole z italijanskim učnim jezikom v Gradcu, Schön-augasse 1.« Ali ni Slovencev nikjer več na svetu?!

Kranjske vesti.

—r— **Na tirolskem bojišču** sta padla prve dni junija abiturient praporščak Jernej Tavčar iz Stare Loke in učiteljski pripravnik Otmar Črne. Tavčar se je pred smrtjo junaško udeležil naskoka na važno postojanko v Italiji in je bil predlagan za odlikovanje. Pa že 9. junija ga je zadela v spanju laška granata. Pokopan je na Italijanskem v Pedescali, severno od Arsiera.

—r— **Tovariš Janko Leban**, doslej živč kot učitelj-voditelj v pokoju v samoti in osamelosti v Bukovici nad Škofjo Loko, je imenovan za voditelja trirazredne ljudske šole in za organista v Kostrivnici (p. Podplat) na Štajerskem. Na stare dni mu vsaj ne bo treba — stradati. — Deželni odbor goriški izda njegovo »Svetogorsko«, ki ji je prisodil 200 K nagrade. Vsaj žarek solca na večer življenja! Čestitamo!

—r— **Mobiliziranim učiteljem-samcem** se šteje 25% draginjska podpora od polovične temeljne plače z veljavnostjo od 1. maja 1916 dalje.

—r— **Umrla** je v Vrhovčevi ulici št. 9 v Ljubljani Milica Froulikova, stara 18 let. Pokojnica je bila med najmarljivejšimi gojenkami ljubljanskega c. kr. učiteljišča.

—r— **Učitelji in uradniki** nujno prosijo c. kr. deželno vlado, naj bi se jim povrnilo stroški, ki so jih imeli lansko jesen kot komisariji pri popisovanju žitnih in krompirjevih zalog.

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Namesto vpoklicanega učitelja Leona Pibrovca je nastavljena kot supletinja na Jesenicah bivša supletinja v Vodicah Marija Žerjavova. — Namesto vpoklicanega nadučitelja Antona Lovšeta bo suplirala na ljudski šoli v Podbrezjah poizkušena kandidatinja v Ljubljani Judita Spihalova. — Kot prov. učiteljica na petrazrednici v Škofji Loki je nastavljena bivša poizkusna kandidatinja v Ljubljani Marija Lukanova. — Poizkusna kandidatkinja Helena Potočnikova pride kot supletinja na ljudsko šolo na Bledu. — Namesto obolele učiteljice Marijane Potočnikove bo suplirala na ljudski šoli v Št. Vidu pri Vipavi bivša supletinja v Ložicah Jožefa Blumauerjeva.

—r— **Ranjen** je bil 4. t. m. popoldne na severnem bojišču med bojnim gromom v protispopadu enoletni prostovoljec četovodja tovariš Andrej Kenič iz Slavine pri Postojni.

—r— **Draginjska doklada učiteljstvu.** Deželni odbor je sklenil na svoji seji dne 24. t. m.: S 1. julijem 1916 se izplača vse-

mu dejanjskemu službujočemu učiteljstvu na Kranjskem enkratna draginjska podpora v isti izmeri, kakor s 1. marcem t. l. Za otroški priboljšek pridejo v poštev vsi do dne 31. julija t. l. rojeni zakonski otroci. — S 1. julijem 1916 sprejmo enkratno vojno draginjsko podporo vpokojeni učitelji v isti izmeri, kakor aktivno učno osebje, inkluzive priboljška za nepreskrbljene zakonske otroke do 18. leta. Od vpokojenih učiteljic prejmo draginjsko podporo le tiste, ki dokažejo samski stan. Enako podporo prejmo učiteljske vdove, ki prejemajo vdovsko pokojnino in učiteljske sirote s konkretnimi, odnesno sirotinskimi pokojninami. Za učiteljske sirote, za katere se izplačujejo vzgojevalni prispevki, se pa izplača priboljšek po 15 K.

Štajerske vesti.

—š— **V Vojniku** je umrl po daljši boleznici Rudolf Kvas, akademiški učitelj sabljaštva in telovadbe v Budimpešti, star 50 let. Bil je nekoč gojenec mariborskega in pozneje graškega učiteljišča in je zbog svojega visokega, prožnega stasa, kremenitega značaja in svojih tovariških vrlin učiteljstvu iz one dobe v dobrem spominu. Svoj poklic je izvrševal v ogrski prestolnici blizu 25 let. Od tamkaj je redno zahajal na počitnice v svojo ljubljeno domovino, v lepi Vojnik. Pred dvema letoma se je ustalil na svojem domu, bilo mu je prevzeti lepo, sredi trga ležeče posestvo in obrt po svoji oboleli materi. Bivajoč v tujini, ni nikdar pozabil, katere gore list je, kakor ni nikdar prikrival svojega poštenega mišljenja. Štel je zato mnogo prijateljev tu in v tujini, ki so izgubili z njim temperamentnega družabnika in zanesljivega tovariša, katerega beseda je držala kot pismo in pečat. Ob izredno številni udeležbi od blizu in daleč, da, celo iz Budimpešte, so prišli, da ga spremijo k zadnjemu počitku in s cvetjem ovenčajo njegovo gomilo. Šel je, zapuščajoč togujočo mater in obupano soprogo. Slava njegovemu spominu! V nas živis mož kremenit in zvest!

—š— **Umrl** je dne 8. t. m. nadučitelj Emil Rupprich v Radovanju pri Mariboru. R. i. p.!

—š— **Težko ranjen** je bil na italijanskem bojišču poročnik Jos. Herguth, učitelj v Šmartnem ob Paki na Štajerskem. Ranjenec leži v bolnišnici »Rotes-Kreuz-Spital Rudolfinenhaus« na Dunaju.

—š— **Skrajna osirokevost.** Kakor čitamo v graških listih, sta te dni devetletna dečka na nekem vrtu v Schützenhofovi ulici iz gnezda vzela 4 mlade, žive kose, jim iztrgala peruti, jim iztaknila oči ter jim razparala telesce. Eden dečkov je kar hladnokrvno priznal to grozodejstvo... Strašno!

—š— **Naknadno odlikovanje.** Ob tirolski fronti padli tovariši Fr. Čater — glej 1. in 12. števil. let »Učit. Tov.« — je bil naknadno odlikovan s srebrno hrabrostno kolajno 2. reda.

—š— **V »Tednu Rdečega križa«** od 30. aprila do 7. maja t. l. se je nabralo v vojnopomožne svrhe glasom oficialnega razglasa v okraju Celje okolica znatna vsota **21.712 K 76 vin.** — To je pač spet pripisati na rovaš trudu vrliga našega ljudskošolskega učiteljstva!

—š— **Ojačeno nadziranje mladine.** C. kr. štaj. namestnija je izdala dne 28. apr. t. l. odredbe, glasom katerih naj bi se kolikor toliko omejila, odnosno odpravila osirokevost (podivjanost) mladine. Zlasti pa se te odredbe tičejo šolske mladine, ki glede nje vedenja i. dr. na javnih prostorih po mestih. V Gradcu pa varnostna straža zaradi nje mnogostranskega zaposlenja ob sedanjih vojnih odnošajih ne more več dostojno nadzirati razuzdane mladine. Policijski mestni urad za mladinsko oskrbo se je torej tozadevno obrnil do oddelka mestnega okrajnega sodišča za varstvo mladine ter dosegel, da bo ta mestni varnostni straži pomagal pri nadziranju mladostnih izpriencev na javnih prostorih, kot ulicah, šetališčih, kopališčih, zabaviščih i. dr. — Bi bilo drugod tudi poročati v posnemanje!

Koroške vesti.

—k— **Iz Celovca.** Na iniciativo učitelja Leona Pibrovca z Jesenic se vrši na športnem prostoru dne 9. julija t. l. že tretja nogometna tekma v prid »Rdečega križa«. To pot tekmuje vojaško moštvo iz Celovca proti moštvo iz Gradca. Sodeluje etapna godba.

—k— **Ravnateljstvo goriške trgovske šole** se nahaja sedaj v Celovcu, Neue Weltgasse 10. Ravnatelj prof. E. Jordan stanuje pod istim naslovom.

—k— **Umrla** je v Celovcu 18. t. m. gospa Josipina Apihova, vdova po znanem slovenskem profesorju Jožefu Apihu, v 62. letu svoje starosti.

—k— **Iz koroške učiteljske službe.** Za definitivno učiteljico v Sirknici je bila imenovana pomožna učiteljica Katarina Vertotova istotam. — Trajno je vpokojena na lastno prošnjo učiteljica Zofija Kodričeva v Vratih.

Goriške vesti.

—g— **Spomenik nadvojvodi Jožefu.** Dne 10. t. m. so zborovali v Komnu v občinski pisarnici vsi župani sežanskega političkega okraja pod vodstvom g. c. kr. okrajnega glavarja dr. Velčka in to zaradi postavljenja spomenika nadvojvodi Jožefu. — Namen sestanka je bil ta, da so se župani pomenili med seboj o vsoti, ki jo bodo občine prispevale v ta patriotični namen. — Potem se je konstituiral definitivni odbor, ki bo vodil vse delo. Na predlog g. glavarja so bili izvoljeni: Anton Abram, župan v Tupeljah pri Kobjiglavu, predsednik; Jos. Strekelj, šolski voditelj v Komnu, tajnik; Ig. Valentinčič, dekan v Komnu, blagajnik. Poleg teh je bilo izvoljenih še nekaj županov onih občin, ki leže tik ob italijanski fronti. Delo se je začelo.

—g— **V ruskem ujetništvu je umrl.** Iz Rusije je dospela vest, da je tam umrl Stanko Čibej, uradnik c. kr. višje sodnije v Trstu, ujetnik Przemyslske trdnjave in edini sin Edmunda Čibeja, nadučitelja v pokoju v Lokavcu. — Naše sožalje!

—g— **Ranjen** je bil 4. t. m. popoldne na severnem bojišču med bojnim gromom v protispopadu kadetni aspirant tovariš Vekoslav Črni goj od Sv. Križa na Vipavskem.

Tržaške vesti.

»V KRALJESTVU PALČKOV.

V nedeljo, 4. t. m., so uprizorili v našem »Narodnem domu« tovariša Ribičiča bajko v 3 dejanjih »V kraljestvu palčkov«, ki je nje pevskim točkam napisal godbo tovariš Ivan Grban. Delo samo je torej zraslo izpod rok dveh naših tovarišev. Izvajala ga je mladina CM šol, naštudiralo pa učiteljstvo istih učnih zavodov. Torej vseskozi naše delo, ki je bil njega čisti dohodek namenjen vojnopomožnim svrham.

Josip Ribičič je že znan našemu občinstvu po svojih mladinskih spisih, ki jih preveva dobro poznavanje otroške duše, otroškega pojmovanja, in ravno to velja tudi o njegovem »Kraljestvu palčkov«. — Učitelj, ki uči pripovedovaje, v sliki in priliki, uverjen, da ga bodo otroci umeli in si sami ustvarjali nadaljne pojme, ker jim njegove slike in prilike dajejo vso podlago zato. Okroo pojma »mamice« je nanizal z neprisiljeno, tupatam celo s precej žgoče sarkastično drastično krive pojme o ljubezni, sreči in zakladu in je tako pokazal otroku tako čisto in jasno sliko prave ljubezni, prave sreče, pravega zaklada, da mora otrokova duša vzkipeti v ljubezni in sreči, da ima tak neprečlenljiv zaklad, svojo »mamico«. V tehničnem oziru bi bilo treba tupatam še nekoliko pile, zlasti v tretjem dejanju, kjer je premalo izražena tragika v zmoti palčkov, da jim je kraljica umrla. Tu je treba močnejših barv, drugače je končni zasmejujoči nastop vil nekoliko nepojmljiv. Sicer bi pa ta nastop tudi lahko popolnoma izostal. Krivda palčkov, ki so si želeli kraljice in so ji hoteli z vsemi mogočimi sredstvi pribaviti celo mamico, po kateri je edino hrepenela, vendar ni tako velika, da bi jo bilo treba vrhu vsega še kaznovati z zasmehom, ki nikdar ni lep. Drugače pa je delce res dobro. Dosti hitro, krepko se razvijajočega dejanja, ki ne utruja gledalca. Jezik lep in gladek, primerjen otroškemu mišljenju.

Pevske točke je uglasbil učitelj Ivan Grbec, mlad glasbeni talent, ki je pokazal tu, da se mu odpira lepa bodočnost na glasbenem polju. Najboljši točki se nam zdite »uspavanka« in pa »žalna koračnica«. Glasba je očitno komponirana za orkester, in zato tudi klavir in harmonij ne prihajata prav do veljave. Pri nedeljski uprizoritvi je bilo to še tem občutnejše, ker je bila dvorana naravnost nabito polna in je bilo občinstvo tako nemirno, da klavirja in harmonija skoraj ni bilo čuti. Vsekakor bi želeli slišati stvar z orkestrom, ako pa to ni mogoče, bi pa opozorili prireditelje na potrebo, da poskrbe za reditelje v dvorani, ki bi skrbeli za to, da bi bilo občinstvo nekoliko mirneje. Kakor pa že rečeno, smo čutili tudi iz onega, kar smo čuli, da gre skladatelju vse priznanje na tej njegovi ustvaritvi.

Izvajalci v igri so bili učenci in učenke naših CM šol. Posameznih imen ne bo-

mo navajali, temveč pravimo splošno, da zaslužijo vsi najodkritosrčnejšo pohvalo, pa naj je že potem presrčkana mala »Anica« — palčkov nesojena kraljičica, ali pa izborna pevka »prva vila«, odločni in zapovedljivi »kralj«, nagajivi, pametno nespametni »norček«, ki je tudi prav ljubko zapel svojo pesemco o pečenki, silno modro premišljujoča »svetovalca«, »vratar«, »tražec«, vse »vile« in »palčki«. Pra vpo-sebe naj pohvalimo zbor »vil«; no, pa tudi »palčki« so se dobro odrezali s svojo »Ura, bije«. Nastop vil je bil insceniran prav lepo; le v melodramu bi se nam zdelo slikovitejši, ko bi vile ne sedele nan tleh, temveč tvorile žive skupine. V tretje in dejanju je treba tragiko — kakor smo omenili že glede besedila — tudi scenično izraziti veliko močneje. Kakor strela z jasnega b imoralo zadeti kralja in palčke spoznanje, da je kraljica mrtva, in nato slediti izbruh splošne žalosti, ki imej nanjresničnejši izraz v »norčkovem« odhodu.

Tov. učiteljici Pavli Hočevarjevi, ki je urila otroke v igri, bodi šopek cvetic, ki o ga ji izročili, vaj majhen znak priznanja za njen trud, dočim pa naj ji bo lepi uspeh igre najlepša zahvala, prav tako kot tovarišu učitelju Mahkoti za glasbeno stran prireditve. Isto velja tudi za tovarišico učiteljico Kersnikovo, ki je izurila »vile« za njihov nastop, tov. učiteljema Waschtetu in Petrovcu pri klavirju, oz. harmoniju, tov. učiteljici Hartmanovi ter tov. učiteljem Engelmannu, Katniku in Ribičiču, ki so skrbeli za ureditev odra in drugo.

Kakor smo že rekli, je bila dvorana nabito polna, da jo je bilo veselje gledati; posebno tedaj, ko je ob sviranju cesarske pesmi, s katero se je pričela prireditev, vse stalo. Toliko ljudi že dolgo časa ni videlo naše gledališče. Občinstvo je posamezne točke kar najživahneje odobraval, in videti je bilo, da je v resnici uživalo, gledajoč dogodke na odru.

Zaključujoč poročilo o tej izborni uspeli prireditvi, naj rečemo le še eno: slovenski Trst je lahko ponosen na svoje CM šole, na svoje CM učiteljstvo, ki ne štedi ne z delom ne s trudom, da pokaže svetu, da smemo mi tržaški Slovenci, da sme naša velika, dobra mati Slovenija z zaupanjem gledati v bodočnost svoje slovenske mladine ob sinji Adriji, v svojo bodočnost!

—t— **Doprni kip cesarice Elizabete** so 10. t. m. ob navzočnosti najvišjih civilnih in šolskih dostojanstvenikov odkrili na vrtu dekliskih ljudske in meščanske šole v ulici Madonna del Mare v Trstu, ki nosi ime nezabne pokojne cesarice.

—t— **Pevska-glasbena prireditev**, ki jo je priredila slovenska ljudska šola v Vrldi pri Sv. Ivanu v nedeljo 12. junija v korist »Rdečemu križu« (skladu za vdove in sirote), se je v vsakem pogledu izvajala tako izborna, da dela res čast svetoivanski šoli. Človek bi res ne pričakoval, da se more v takih časih, ko je pouk zaradi razmer precej nereden, prirediti kaj tako srečnega. Seveda je bilo treba mnogo, mnogo truda, ali vztrajnost svetoivanskih učiteljev in učiteljic je premagala vse ovire. Dijaški orkester je izvajal pod vodstvom učitelja Požarja vse točke tako precizno, da smo bili prav iznenadeni. Petje je vodil učitelj Trobec z njemu lastno skrbjo in vztrajnostjo. Petje je bilo lepo ubrano in, kolikor se pač da s takim materialom, dobro niansirano. Občinstvu je jako ugajalo, osobito pa »Dolenjska«, ki so jo morali ponoviti na obče zahtevanje kljub dolgemu programu. Vse lepe zборе v slavonspevu »Habsburški rod« so peli učenci prav lepo, dasi so nekateri teh zborov zaradi visoke leže precej težko izvedljivi. Štokovo »Boj za dom« je deklamirala učenka Veronika Mlačeva z občutkom in pravim poudarkom. Ravnotako Pagliaruzzijevo »Snidenje«, ki ga je deklamirala Vida Godina, in deklaracije iz slavospeva »Habsburški rod« so bile dobro naštudirane. — Mnogo veselosti je vzbudil v nas znani neznanec, ki je spisal in uglasbil kuplet »Rad bi šel tja na bojišče«. Pel ga je Ivan Kocjančič, da smo ga prav občudovali. V raznih variacijah si malček želi na bojišče, a ker je »majhen le možak, ne more biti vojak«, sedeti mora v šoli na trdih klopetih, doma pa jesti polento in pomagati materi lupiti krompir. Naposled ugane modro, da »prepozno prišel sem na svet«! Menimo, da je bil tudi materialni uspeh povoljen, saj je bil obširni vrt »Nar. doma« poln. Med posetniki koncerta smo videli poleg svetoivanskega župnika in kaplana deželnega šolskega nadzornika Matejčiča in okrajnega šolskega nadzornika Nekermana.

—t— **Dvorazredni zasebni slovenski trgovski šoli v Trstu** je minister za uk in bogočastje podelil pravico javnosti za šolsko leto 1915/16.

—t— **Čast mu!** Podjetnik v Trstu, ki ni naše narodnosti, a vendar priznava in spoštuje pravice našega naroda na tržaških tleh, je daroval moški podružnici CMD v Trstu 100 K in se zavezal, da bo daroval tako vsoto vsako leto in poleg tega še vsako leto o božiču oblekel tri ubožne otroke z naših CM šol. Najpresrčnejša hvala milosrčnemu dobrotniku, ki si je kot edino zahvalo izprosil le to, da se njegovo ime ne imenuje v javnosti.

—t— **Slovenska ljudska šola v Bar-kovljah** je izročila 300 kron kot čisti dobiček šolske prireditve od dne 19. VI., in sicer: 200 kron za sirote padlih organizacij za voj. oskrbnice ter je s tem pristopila kot dosmrtna članica, 100 kron pa za vojake na bojišču za nabavo perila. Slovenska barkovljanska šola je prva šola, ki je pristopila k »organizaciji vojniških sirot« kakor dosmrtna članica. Nadejamo se, da dobi mnogo posnemovalk, saj je smoter organizacije nad vse vzvišen in blag.

—t— **Razpuščena društva.** Namestništvo je ukrenilo razpust naslednjih društev: »Società del Gabinetto di Minerva« in »Srpska Čitaonica« v Trstu, »Gabinetto di lettura«, »Čitalnica v Gorici na Blanche« in »Slovenska čitalnica v Gorici«, »Circolo popolare« v Picanu, Vrsarju, Fontanah in Lovranu.

Istrske vesti.

—i— **Nov list.** Reški Hrvatje name-ravajo pričeti izdajati list, ki naj bi izhajal na Reki ali pa na Sušaku.

—i— **Za reorganizacijo državne in avtonomne uprave v Istri.** Deželna uprava komisija za Istro je nameščena in deluje v Poreču. Te dni je priobčil »Polaer Tagblatt« vrsto člankov, kjer je zahteval, naj bi se vse glavne oblasti v Istri osredotočile v Pulju, kakor n. pr. okrožno sodišče, trgovska zbornica, deželni odbor itd. Puljski »Hrvatski List« izjavlja, da se v načelu strinja z nemškim listom, meni pa, da prvi korak na tej poti naj bi se storil glede avtonomne (deželne) uprave, kakor se je že zgodilo glede okrožnega sodišča in trgovske zbornice, ki sta de facto že odpravljena iz Rovinja. Tudi deželna upravska komisija z vsemi uradi in zavodi bi se morala preseliti iz Poreča, kjer je zaradi neugodnega položaja in slabih komunikacij jako ovirana v poslovanju, posebno pa na občevaranju s strankami in z mesti širom Istre, a niti ne omenjamo nesrečnega reškega ambienta, ki je tudi v minulosti mnogo zakrivil v istrskih političnih nezdolah.

—i— **V Motovunskih Novakih** je umrl župnik Franjo Grunt, češki duhovnik, ki je neumorno deloval za zapuščen narod v Istri.

—i— **Odstavljeni iz istrske deželne službe** so: deželni zdravnik dr. Umberto Sbis, računski oficial v Poreču Andrej Rocco in učitelj pri istrskem deželnem agrarnem zavodu Donato Libatti; vsi so svojevoljno zapustili svojo službo in se niso več javili.

—i— **Raba deželnih jezikov na deželnih uradih v Istri.** Deželna upravska komisija v Poreču je dne 12. t. m. sprejela sklep, da se ravnopravnost deželnih jezikov Istre, zajamčena s članom 19. drž. temeljnega zakona, izvede praktično v vseh deželnih uradih istrskih. Glasom tega sklepa se imajo vse vloge, sestavljene v hrvatskem jeziku, izročene na rečenih uradih, že sedaj po možnosti in kolikor dopuščajo moči, večje hrvatskemu jeziku, ki so sedaj na razpolago, tudi reševati v hrvatskem jeziku. — Uradnikom teh uradov, ki še niso večji temu jeziku, je dan rok leta dni, da se naučijo ta jezik. Pri povišanju uradnikov se bo posebno gledalo na poznanje deželnih jezikov. — Po tolikih bojih je vendar zmagala — pravica!

Iz Dalmacije.

—d— **Vse hvale vredna navodila** je razposlal dalmatinski deželni šolski svet z okrožnico podrejenim učiteljem in učiteljicam, kjer jih pozivlja, naj skličejo ljudstvo svojega delokroga v šolo in naj mu predložijo resne gospodarske razmere, ki nastanejo — po vojni. Narod treba poučiti, da ne bo vsega, za rekvirirano živino in predmete pridobljenega denarja trošil, ker bo ta denar po vojni potreboval za nabavo živine, poljedelskega orodja itd. Tudi s podporami, ki jih dobiva, treba čim bolj varčiti, ker bo po vojni denar potreboval bolj nego sedaj, a se bo težko dobival. Ženske naj ne trosijo za dragocene tkanine, nakite in druge nepotrebne stvari, ker nas čakajo resni časi, ko se ne bomo ogledavali po nakitu, marveč po

drugem, ki nam bo mnogo potrebnejše. — Ta korak dalmatinskega deželnega šolskega sveta je jako umesten, in želeti bi bilo, da bi ga posnele tudi ostale šolske in druge oblasti v monarhiji.

—d— **V Omišu v Dalmaciji** je premislil Josip Vukasović in zapustil hišo v vrednosti 30.000 kron kongregaciji, ki bi se posvetila odgoji dece v Omišu.

—d— **Uradna lista dalmatinske vlade** »Objavitelj« in »Smotra«, ki sta sedaj izhajala v Šibeniku, sta se preselila zopet nazaj v Zader.

Splošni vestnik.

Državni proračun. »Narodni Listy« poročajo z Dunaja, da vlada sestavlja državni proračun za čas od 1. julija 1916 do 30. junija 1917. Misli ga objaviti z vsemi podrobnostmi. Dosedaj med vojno nismo vedeli za državni proračun.

Važen odlok glede užigalic Družbe sv. Cirila in Metoda. »Edinost« z dne 20. junija 1916, št. 170, piše: Meseca julija leta 1915. je vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda za Istro v Opatiji zvedelo privatno, da tvrdka »Aolo« ne sme več izdelovati in razpečavati Družbinih užigalic z znano etiketo. 17. avgusta leta 1915. se je obrnilo vodstvo Družbe na imenovano tvrdko in prosilo obvestila in prepis dotične prepovedi. Tvrdka je odgovorila 25. avgusta, da nima pismene prepovedi v stvari, temveč da se ji je prepoved sporočilo ustno pri c. kr. policijskem ravnateljstvu na Dunaju 2. junija l. 1915. in se je sestavil o stvari zapisnik. Razlog te prepovedi da je ruska trobojnica (bela-modra-rdeča), oziroma srbska (rdeča-modra-bela). Ko je Družbeno vodstvo prejelo ta odgovor, je pisalo c. kr. policijskemu ravnateljstvu na Dunaju, da ni mogoče, da bi se bila taka prepoved izdala glede Družbe sv. Cirila in Metoda za Istro, da je tvrdka »Aolo« gotovo stvar razumela napačno, ker so barve, ki se nahajajo na etiketah Družbenih užigalic, hrvatske narodne barve, drugače razpovršene kot pa ruske in srbske. Z ozirom na to ter z ozirom na dejstvo, da se je Družbi zaradi tako tolmačene prepovedi napravljala velika škoda, je prosilo Družbeno vodstvo dunajsko policijsko ravnateljstvo, da naj pouči tvrdko »Aolo«, da se ona prepoved ne nanaša na Družbene užigalice. 24. septembra l. 1915. je o stvari pisal Družbeni predsednik, drž. poslanec prof. Spinčič ministrskemu predsedniku grofu Stürgkhu in ga prosil, da bi ukrenil potrebno, da se razveljavi ona popolnoma neutemeljena prepoved dunajskega policijskega ravnatelja. Pisal je, da se na škaticah CM. užigalic nahaja etiketa s trobojnico hrvatskega naroda, ki že nad leto dni prelija kri za cesarja in monarhijo, s trobojnico, ki je bila nedavno pri slavnostih na Dunaju, katerim je prisostvoval tudi ministrski predsednik, izobešena na več uradnih poslopih ter po ulicah in dvoranih. Ministrski predsednik je na to pismo odgovoril Družbenemu predsedniku, da se je sporazumel v stvari z ministrom notranjih stvari in da mu je sporočil le-ta, da je c. kr. dunajsko policijsko ravnateljstvo 2. dne meseca junija 1916. leta potom zapisnika obvestilo avstrijsko družbo za razprodajo užigalic o prepovedi, da se na etiketah ne sme uporabljati belo-modro-rdeče, oziroma rdeče-modro-bele trobojnice. Potemtakem se prepoved nanaša na ruske in srbske narodne barve, užigalice z etiketami, kakor jih daje v promet hrvatska družba sv. Cirila in Metoda za Istro, pa ne spadajo pod to prepoved. —

v Avstriji dovolj v zalogi. Če bo to sredstvo kaj vredno, kar pokaže preiskava, bomo ob priložnosti natančneje poročali.

Zanemarijena mladina. Sedaj je po vzorcu drugih krajev tudi nižjeavstrijski cesarski namestnik izdal naredbo, ki mladini pod 16. letom prepoveduje kadenje na javnih prostorih, nadalje obisk kinematografov in podobnih zabavišč, obisk žgarnjarn in prodajalnic opojnih pijač. Tudi brezdelno postopanje po 9. uri zvečer po ulicah je prepovedano. V gostilne in kavarne sme taka mladina po 9. uri zvečer le v spremstvu odgovornih nadzorovalnih oseb. Kazen: do 200 K ali do 14 dni zapora, in sicer ne samo za mladino, ampak tudi za dotične obrtne imetnike.

Kako se napravi iz semena buč in solnčnic olje za domačo porabo? Vodja R. Dolenc piše: Vsi časniki priporočajo zaradi že strašanske draginje olja setev buč in solnčnic ter napravo olja iz njihovega zrnja. Kako naj se to vrši, tega pa ne pove nihče. No, na Štajerskem, Ogrskem i. t. d. nesejo kmetovalci zrnje buč in solnčnic v najbližnji mlin. Čez par ur nesejo pa že iz tega napravljeno olje in ostali trop domov. Na Kranjskem pa naši mlinarji za napravo takega olja nimajo priprave. Kako torej priti do olja? Enostavno tako-le: Zrnje solnčnic in buč se dobro posuši, to pa v senci, ne na solncu. Potem se seme buč olupči, ono solnčnic pa kar celo stolčce v kuhinjskem možnarju kar le mogoče fino, t. j. drobno. Stolčeno zrnje se potem v kotlu ali loncu na čisti vodi par ur kuha. Končno se tako skuhanu tvarino precedi skozi sito in čisto tekočino par dni na miru pusti, da se na njenem površju nabere olje, ki ga je le posneti ter porabiti. V situ ostali trop se lahko še odtisne.

Kako se more zabeliti solato, ako ni olja? Olje je že kar strašansko drago, pa se še podraži, in končno ga bo gotovo popolnoma zmanjkalo. S čim naj torej solato belimo? Vodja Rihard Dolenc odgovarja v »Gostilničarju«: No, da je s slanino zabeljena solata izborna, je stara reč. Slanine pa tudi že primanjkuje in še bolj jo bo. Čehi belijo solato namesto z oljem s kislo smetano, da, siromaki še celo le s kislim mlekom. Dobro, toda nam Slovencem bi tako zabeljena solata gotovo ne dišala. O, prav dobro dišala nam pa bo še gotovo s sirovimi jajci zabela, ki se tako-le priredi. Za dve osebi se vzame sveže sirovo jajce ter se ubije in raztepe z vilicami na krožniku v kolikor mogoče enakomerno gosto rumeno tekočino. Tej tekočini se doda končno potrebno množino kisa, vse skupaj se fino pomeša ter zlije na že osoljeno solato in zmeša. Ako se doda tako zabeljeni solati še potrebno množino fino razsekljanega česna, tedaj diši res solata tako dobro, kakor z oljem zabeljena.

Sida-med dosedaj pri nas ni bil znan, v Šleziji pa, kjer se proizvaja, je ni družine, da bi ga ne imela vedno doma. Samoga kruha n. pr. ne je tam nihče, ampak ga vedno namaže s Sida-medom, in tudi drugim močnatim živilom ga primešavajo. Ker je ravno v sedanjem času kruh precej slabši in je Sida-med že zaradi primesi sladkorja jako redilen, zato bo že zaradi nizke cene vsakomur dobrodošel.

Razgled.

— **Afera monakovskega profesorja Försterja.** Na drugem mestu omenjamo, kaka polemika je nastala med Nemci zaradi članka, ki ga je monakovski vseučiliški profesor dr. Förster spisal v nekem švicarskem listu o Nemčiji in njenih nalogah. O stvari razpravlja čezdalje več nemških listov. Eni priznavajo, da je treba spoštovati samostojnost o sodbah tega učenjaka, tudi če izreče kaj neprijetnega, drugi so zopet uprizorili pravo gonjo proti dr. Försterju. Za zdaj poročajo, da je bavarsko naučno ministrstvo ustavilo predavanja dr. Försterja na monakovskem vseučilišču.

— **Zaplenjena brošura.** Sodišče v Bjelovaru je konfisciralo brošuro »Ratna slava Hrvata i Magjara« zaradi zločina po § 65. a) kaz. zak. (motenja javnega mira), zagrešenega s pisavo o hgrsko-hrvatskih državnopravnih odnosajih.

— **»Belgradi-Hirek«**, madžarski list, je pričel izhajati s 1. junijem v Belgradu.

— **Sienkiewicz v Parizu.** Listi poročajo, da se poljski pisatelj Henrik Sienkiewicz, ki je za vojne živel v Švici, zadnji čas mudi v Parizu.

— **Ustanovitev muzeja Tolstega v Petrogradu.** Kakor poročajo petrogradski listi, je darovala vdova po avtorju »Vojne in miru« petrogradskemu muzeju Rumjanceva dragocen dar, namreč pisateljevo zapuščino in njegovo mnogoštevilno korespondenco s prijatelji, ki šteje do 10.000 pisem, med katerimi so tudi pisma slav-

nih ruskih avtorjev XIX. stoletja, ki imajo veliko slovstveno zgodovinsko vrednost. Točasno so se obogatile muzejske zbirke z njenim nadaljnim darom, t. j. z ustanovitvijo Tolstega dvorane v Jasni Poljani in s pisateljevimi slikami iz raznih dob. Muzejska uprava je sklenila, ustanoviti poseben Tolstega muzej, čigar posebna zanimivost bodo zgoraj omenjeni darovi.

— **Emil Fagnet.** V Parizu je 7. t. m. umrl odlični francoski pisatelj in literarni zgodovinar Emil Fagnet v starosti 69. let. Bil je profesor literarne zgodovine na Sorboni in na pariškem liceju ter od leta 1900. član francoske akademije. Mnogo let je pisal za »Journal des Débats« gledališko kritiko, spisal je pa tudi več filozofskih del.

— **Oporoka ruskega velikega kneza Konstantina.** Lani je umrl veliki knez Konstantin Kostantinovič, zapustivši oporoko, ki je postala znana šele zdaj, ker jo je moral prej car odobriti. Veliki knez Konstantin je bil odličen ruski pesnik in pisatelj. Zapustil je Puškinov prstan bodočemu Puškinovemu muzeju in za njega ustanovitev veliko vsoto. Akademija znanosti v Petrogradu dobi vso obširno in važno korespondenco pokojnikovo z najrazličnejšimi političnimi in literarnimi osebnostmi. Veliki knez je zapustil tudi važne zapiske, a je določil, da se smejo obelodaniti šele leta 2005.

— **Aretovan vseučiliški profesor.** Iz Lugana poročajo, da je dala italijanska vojaška oblast aretovati vseučiliškega profesorja in bivšega drž. podtajnika Cortesa, ki je služboval v Bologni pri vojnem tiskovnem uradu in je obdolžen, da je odnesel važne vojaške listine ter tudi druge osebe podkupil, da mu preskrbe take listine.

— **Dunajsko vseučilišče.** V poletnem tečaju je vpisanih blizu 3000 slušateljev in slušateljic; največ jih je na filozofičnem oddelku.

— **Skrb za mladino na Češkem.** Kakor poroča »Ostravský Deník«, je mestni magistrat v Dobřiši izdal razglas, ki prepoveduje mladini obojega spola do 16. leta pohajati po ulicah po 7. uri zvečer. — Prav!

— **Nadvojvoda Evgen častni doktor.** Proforski zbor visoke šole za poljedelstvo je s cesarjevim dovoljenjem podelilo generalnemu polkovniku nadvojvodi Evgenu častni doktorat poljedelstva.

— **Predavanje iz pomorskega pravnega prava** na pravoslovni in državno-slovni fakulteti je poverjeno na predlog proforskega zbora dr. Juliju Moganu, odvjetniku na Reki.

— **Za rektorja hrvatskega vseučilišča** je izvoljen za šolsko leto 1916/17 profesor pravne fakultete dr. Ernest Miler.

— **Ženske in pravne študije.** Pred kratkim časom so ženske prosile, da bi se jim dovolilo vstopiti k sodnijam, advokaturi in notariatu in v izvenspornih zadevah, posebno v socialnih poklicih varuštva, skrbstva in pri sodstvu o pregreških mladih ljudi. Na spomenico je merodajna oblast odgovorila, da zaželjene reforme ne bo uvedla, ker je že itak dovolj advokatov in notarjev. Na sodnijah pa ženske zato ne morejo priti v poštev, ker ne bi mogle primerno predstavljati državne avtoritete.

— **Rusinski in rumunski jezik v bukovinskih šolah.** Iz Črnovic poročajo, da je naučno ministrstvo odredilo, da se uvede učenje rusinskega in rumunskega jezika kot obligatna predmeta v vse šole v Bukovini. Pouk se prične z drugim razredom ljudske šole.

— **Stoletnico rojstva Ivana Kukuljevića Sakcinskega** so praznovali Hrvati. Bil je eden največjih narodnih preroditeljev, slaven zgodovinar in njegovih del je cela knjižnica. Kukuljevič je 2. maja 1843. prvi v hrvatskem saboru govoril hrvatski, in l. 1847. je na njegov predlog sabor sklenil, da se morajo na Hrvatskem vse šole in uradi pohrvatiiti.

— **Umrl** je v Pragi predsednik Životstenske banke cesarski svetnik, član gosposke zbornice, založnik knjig, lastnik tiskarne, Jan Otto.

— **Ustanova za svobodomiselce.** Tvorniški ravnatelj Gustav Lustig je umrl dne 9. aprila 1913. V svoji oporoki, spisano dne 10. marca 1913, je določil 100.000 K za napravo ustanove, ki naj služi »za vzgojo ljudi za ideale, za katerimi streme svobodomiselci«. Obresti ustanove naj dobivata eno češko in eno nemško svobodomiselno društvo. Zdaj je praško namestništvo odločilo, da ta ustanova ni dopustna, »ker ne odgovarja sedanjemu redu«, in ministrstvo notranjih del je to odobrilo z dostavkom, da bi dopustilo drugačno obliko tega volila. Zapustnikovi dediči so rečenih 100.000 K depozirali pri avstro-ogrski banki, nakar je dunajsko društvo svobodomislecev pro-

silo dovoljenja, da sme dobivati obresti te vsote. Ta prošnja je bila odbita. Nato so Lustigovi dediči zahtevali, naj se jim teh 100.000 K vrne, in sodišče jih je pozvalo, naj vložijo posebno tožbo. Ta tožba je bila vložena in še več drugih, a razprava še ni končana. Lustigovi dediči so izjavili, da denarja ne zahtevajo zase, ampak da tožijo za ta denar, ker ga hočejo porabiti v zapustnikovem smislu, ko je naprava ustanove nemogoča.

— **Prva bolgarska šola v Nišu.** Bolgarska vlada je ustanovila v Nišu bolgarsko ljudsko šolo, ki so jo 3. t. m. slovesno otvorili. Kakor znano, trdijo Bolgari, da prebivalci timoškega okraja niso Srbi, temveč posrbljeni Bolgari.

— **Učiteljica obsojena na smrt.** »Risveglio Tridentino« poroča, da je vojno sodišče obsodilo na smrt vpokojeno učiteljico Marijo Danieli, ki je bila pa potem od poveljnika pomiloščena v 10letno težko ječo. Obsojenka je hujskala proti nabiranju kovin in proti cesarju.

— **Ulična imena v zasedenih srbskih mestih.** Kakor poročajo, so dobila zasedena srbska mesta nova ulična imena, in sicer nemška ali pa madžarska. Tako ima Kraljevo nemška imena: Brückengasse, Burggasse itd.; Čačak n. pr. pa madžarska imena: Deák-utca, Frigyes-Föherc-utca itd.

— **Praški nadškofijski ordinariat** je odredil, da se mora za vojne ob nedeljah in praznikih pri vsaki šolski maši in pri drugih mašah, ki se jih udeležuje mladina, peti prva kitica cesarske pesmi.

— **Sodna obravnava proti »Sokolom« v Segedinu.** Pred segedinskim sodiščem se je pričela sodna obravnava proti 32 meščanom iz Velike Kikinde, ki so kot »Sokolci« obtoženi veleizdaje. Med obtoženci so učitelji, duhovniki in trgovci, a obtoženi so, češ, da so delovali kot »Sokolci« na to, da se razdeli madžarska država. Med obtoženci je tudi nekaj vojakov od katerih sta dva tudi odlikovana za hrabrost. Obtoženci se ne priznavajo krivim.

— **Inter arma silent Musae.** Pravijo, da je sedanja vojna dokazala nepravilnost tega starega izreka. Nedavno v Berlinu izdana statistika nemške literarne produkcije pa dokazuje, da je v starorimski prislovice le mnogo resnice. Seveda, takozvane vojne literature se je produciralo strahovito mnogo, toda umetniške in trajne cene ti proizvodi običajno nimajo, in zato jih je statistika izločila. V ostalem pa je izšlo: teologičnih del 1913. leta 2683, 1914. leta 2517, 1915. leta 2688; medicinskih v istih letih 1972, —, 948; zgodovinskih 1705, 1175, 1185; leposlovnih 1666, 893, 798; umetniško-strokovnih 1051, 832, 589. Kakor je videti, so le teologi ostali na višku literarne produkcije, vsi drugi stanovci pa so morali položiti precejšnje žrtve vojni na oltar.

— **»Cetinjske Novine.«** Te dni prične izhajati na Cetinju list za Črno goro pod naslovom »Cetinjske Novine«. List bodo tiskali v latinici.

Po sklepu lista.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem poroča, da je draginjska doklada iz leta 1913 štajerskemu učiteljstvu tudi za drugo polovico 1916 dovoljena. Ker pa se dotična ukazala pošljejo davčnim uradom šele t. dni, se doklada 1. julija povsod gotovo 1.5 bo izplačala. Toliko učiteljstvu v vednost in pomirjenje.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Zvezi slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem. Dopiš je došel za to številko prepozno. Prihodnjič.

Fr. E. v V.: Pismo III. smo prejeli, toda za danes prepozno. Porabimo prihodnjič. Pozdrav!

V članku iz Prage, priobčenem v zadnji številki, se mora naslov pravilno glasiti »Avstrijska država (ne šolska!) misel.«

Vojna pošta 65: Vašo željo smo sporočili štajerski Zvezi in smo prepričani, da stori vse, kar se da storiti za štajerske tovariše mobilizirane učitelje-samce. Iskrene pozdrave!

Tovariš Ivan Schmeidek, predsednik naše »Jubilejske Samopomoči«, presrečno pozdravlja vse tovariše z italijanskega bojišča.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Ker je imel poziv v 12. št. do p. n. naročnikov glede plačila naročnine le neznamenit uspeh, ponovno prosimo za poravnavo pol- oz. celoletne naročnine. Kdor ne more tega, naj pošlje 2—3 K. Pri množici zaostalih se bode tudi tako odplačilo dobro poznalo, upravnistvu, ki ima obvezne dolžnosti do tiskarne i. d. izdatke, pa bode tudi vstreženo. — Zato izkazujemo danes stanje naročnine še enkrat. Kdor nima takega izkaza, ima naročnino plačano do 31. dec. t. l.

Upravnistvo.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovenskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

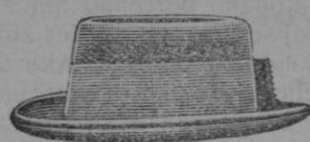
Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. aprila 1916 K 62.624-61.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Prva gorenjska razpošiljalnica

IVAN SAVNIK

Kranj
172

razpošilja na vse strani sveta najmodernejšo in najtrpežnejše klobuke v vseh cenah in oblikah od kron 3— dalje.

Čevlje za dame in gospode prvovrstne kakovosti prodaja pod konkurenčno ceno.

Za neugajajoče se vrne danar.

Meseca avgusta izide bogato ilustrirani cenik.

Podpisani želi dobiti zdravo deklico, ki je dovršila ljudsko šolo in bi bila, ker je sam brez otrok, v pomoč pri gospodinjstvu; prevzel bi jo eventualno tudi za svojo. Če bi kateri cenjenih tovariš vedel za kako primerno deklico, blagovoli naj podpisane o tem obvestiti.

Fortunat Jelovšek, nadučitelj
Dramlje na Štajerskem.

Mama, daj Sida medu,

Posilja se najmanj 6 zavojčkov po povzetju ali če se pošlje dener naprej. Za vojno pošto se mora pri naročilu tudi denar vpsolati v naprej in poleg tudi 60 vinarjev za poštnino.

ki je najcenejša in najboljše jed s kruhom. Ceneno, izborno, okusno hranilo je Sida-med, napravljen iz umetnega medu. Med je bil doslej predrag, sedaj je lahko v vsaki hiši vedno v zalogi in se uživa lahko vsaki dan, osobito kot maža za kruh mesto dragega surovega masla, s čimer se doseže jako znaten prihranek. Nadomešča mnoga druga draga jedila. En zavojček velja 35 vinarjev. — Umetni malinji prašek Sida (1 zavojček velja 40 vin.) služi v izdelavo 1 1/2 funta izvrstne malinje marmelade, kakor tudi kot nadomestilo za naravni malinji sok. Šumeči limonadni prašek Sida (1 zavojček velja 40 vin.) da tri do štiri kupice izarstne žeje tešče osvežujoče pijače. Neobhodno potrebno za vojake, izletnike in za domačo rabo. Ena sama poskušnja Vas bo o tem prepričala. Dobiva se pri razpošiljalnici JOSIP BERDAJS, Ljubljana 15, Zeljarska ulica 3.

Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem v Ljubljani

plačuje vdovam društvenikov letno po 200 K pokojnine do smrti, ozir. za dobo vdovstva, sirotam po očetih letnih 50 K, sirotam po očetih in materi pa letnih 100 K vzgojnine do izpolnjenega 18. leta.

Udnina znača na leto za neoženjene po 12 K, za oženjene po 20 K, pristopnina pa tolikokrat po 2 K, kolikor let je star tisti ki pristopa.

Pristopnina se lahko vplača v 4 nepretrganih polletnih obrokih.

Pravi ud postane šele po preteku dveh let od vplačila prvega roka pristopnine. Kdor umrje v dobi provizorija, se stroški povrnejo.

Prošnji za sprejem je treba pridejati rodovinski izpiseh in zdravniško izpričevalo. Sprejet more biti le kranjski učitelj.

Umetna knjigoveznica

IVAN JAKOPIČ

LJUBLJANA, Frančevo nabrežje štev. 13

se priporoča slavnemu občinstvu za izdelovanje vsakovrstnih knjigoveških del, cenjenim gosp. trgovcem za izdelovanje vzorčnih knjig, vzorčnih kartonov, komisijah knjig za polovalce po tvariških cenah in sl. uradom za trpežno in močno vezanje protokolov. — Izvirne platnice za vsakovrstne slovenske knjige, vezanje knjig za bralna društva, tiskalnice in knjižnice po nizki ceni. — Tiskanje pogrebnih trakov in društvenih znakov s krasnimi modernimi tiskami. — Postrežba točna, delo solidno.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Koncem leta 1915 le imela vlog K 48.500.000.—

Rezervnega zaklada „ 1.330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 1/4 %

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. Posoja na zomljišča in poslopja na kranjskem proti 5% izven Kranjske pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% oziroma 3/4% odplačevanju na dolg.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

reg. zadr. z omejeno zavezo Francišškanska ulica štev. 6

se priporoča slavnim kraj. šolskim svetom in cenj. učiteljstvu v naročilo vseh uradnih šolskih tiskovin po najnovejših vzorcih. V zalogi ima vsakovrstne napise na lepenki, razne mladinske spise, vse pošne tiskovine za šol. uporabo itd. — Priporoča se v natisk uradnih kuvert in pisemskega papirja z napisom in sploh vseh v šol. stroko spadajočih tiskovin. V zalogi vedno: K. Wider, »MOJE PRVO BERILO«.